

Cilji krščanske mladine.

Na dnu slovenskega življenja je veliko slabega; šele sedaj udarjajo na dan posledice neke vzgoje, ki je bolehal na površnosti, nejasnosti in kolebljivosti. Vsi tisti, ki so v pošolski dobi šli mimo naših prosvetnih celic, bodo ostali do konca svojega življenja samo številke. Prejkoslej pa je nujna zahteva naših dni: da morajo biti vsi, ki spadajo k organizmu slovenskega naroda, delavci. Samo dvoje nas rešuje: molitev in delo. Molitev pogloblja duha, delo nas vzdržuje v borbah sodobnega gospodarskega življenja in duhovnem razkrojstvu. Bili so v slovenski povestnici vedno težki časi; z molitvijo in delom se je ohranjal in utrjeval rod slovenski. Pri tem se je izkazalo, da nosi naše slovensko ljudstvo na sebi poseben pečat: slovensko ljudstvo je izpričalo skozi vekove, da je božje ljudstvo. Bili so mnogi narodi, ki so zakolebali na svojih življenskih tirih in se zapustili, blodili ter po nečem neznanem koprnili. Slovensko ljudstvo ni niti za trenutek omahnilo; vztrajno, žilavo in brez ovinkov je hodilo po svoji poti, od zgoraj začrtani ter uravnani.

Dvojno je zlo, ki pljuska ob slovensko zemljo. Svobodno zidarstvo je slej ko prej v oholem naskoku kakor ob koncu prejšnjega in vzniku sedanjega stoletja. Pod zemljo ruje in vrta... Gre za to, da se med naše ljudstvo zanese nov življenski in svetovni nazor. Svobodno zidarstvo je v nekaterih evropskih državah (Španija! Italija!) prav krepko na delu. Bobnenje udarja tudi ob slovensko zemljo. Nerazdružno sta se spojila v teku slovenske povestnice veliki vodilni misli in gesli: katolištvo in slovenstvo. Krščanska mladina je slej ko prej glasnica tega gesla — Bog in narod.

Je pa še drugo zlo: plitvenje duš, ki ga vrši sam po sebi novodobni tehnični razvoj. Z eno besedo: civilizacija. Usihanje duha, krnjenje duš. Veliki narodi v tem lahko uspevajo. Slovenci ne. Brez lastnega duhovnega obraza tonemo v vesoljstvu. Je pot iz zagate in soteske: poglobljanje našega bistva. Ta velika naloga je delež naše katoliške prosvete. Po naših izobraževalnih društvih, knjižnicah in odrih mora zaživeti živahnejše življenje; zakaj sredstvo je tukaj samo eno ter neizbežno: delo. Fantje in možje-delavci! Dekleta in žene-delavke! Delavci in delavke v našem prosvetnem gibanju- Slehernemu je dana naloga in način sodelovanja. V organizmu slovenskega ljudstva mora vsakdo delati in pomagati. V svojem jedru sočen, zdrav in klen narod bo ostal po bistvu dober, pošten in razsoden. In ali imamo vzrok dvomiti, da se je rod slovenski izpremenil? Dober in v svojem bistvu krščanski je; dobra in v svojem bistvu krščanska je tudi mladina. In ta mladina naj poživi vrline našega naroda in naj jih razvije čimbolj, sebi v čast in slavo. Potem zaman naskakuje prostozidarstvo in potem prinaša zaman današnje življenje plitvenje duš. Slovenska duša bo ostala živahna, globoko zajemajoča in vseskozi krščanska.

Dr. Andrej Veble:

Fant in gospodarstvo.

Temeljno vprašanje, ki mora zanimati vsakega človeka, je vprašanje o organizaciji gospodarstva. Vedeti hočemo, ali se gospodarsko življenje vrši po določenih načrtih in

zakonih, ali kar na slepo. Ako pa spoznamo neko zakonitost v gospodarskem razvoju, hočemo vedeti, kateri so ti zakoni in načela, ki določajo gospodarsko usodo poedincev in cele družbe. Odgovor na ta vprašanja nam da znanost, ki se posebej bavi s pojavi, dejstvi in zakoni gospodarskega življenja in celotne družbe (narodno-gospodarska veda in socijologija).

Uvodoma moramo ugotoviti, da je organizacija gospodarstva lahko različna in da je odvisna od tega, ali naj ostane zasebna lastnina v veljavi ali ne. Pogled v resnično gospodarsko življenje nas pouči, da obstoja zasebno gospodarsko življenje poedincev in družin, poleg tega pa vidimo gospodarstvo socijalnih skupin (društev, zadrug, javnopravnih edinic, n. pr. občin, banovin, države itd.). V zasebnem gospodarstvu je ohranjena zasebna lastnina poedincev in družin, v javnopravnih edinicah in socijalnih skupinah pa je lastnina prepuščena skupini ljudi kot taki, torej družbi, ne pa vsakemu posamezniku.

Pravna in gospodarska zgodovina nas uči, da je bila zemlja v mnogih krajih naše države skupna last zadrug in občin. Še sedaj imamo v mnogih občinah ohranjene skupne občinske pašnike in gozdove (gmajne), ki niso razdeljene na poedine lastnike. Novodobni gospodarski razvoj, ki se je vršil pod vplivom gospodarskega liberalizma, ni bil naklonjen tem prastarim ljudskim ustanovam, marveč jih je razkosal in razbil, kjer pa so še ostale, jim ni dal možnosti, da se prilagodijo spremenjenim razmeram.

V glavnem lahko ugotovimo tri načrte ali sestave (sisteme), kako se naj organizira gospodarstvo in sicer individualizem ali kapitalizem, socijalizem in solidarizem. Kapitalizem je utemeljen v tem, da prevladuje v družbi neomejena zasebna lastnina s svobodno konkurenco, s svobodno pogodbo in s svobodno izbiro poklicev. Posameznik se lahko svobodno razvija ter lahko poljubno zasleduje svoje koristi, ne oziraje se na celoto. Zasebno-gospodarski sistem pomeni torej v svoji popolni izgraditvi neomejeno svobodo: svobodo lastnine, svobodo proizvodnje, svobodo trga in cen, svobodo pogodb. Uresničenje blaginje-poedincev v tem sestavu ni naloga katerekoli skupnosti, marveč se pričakuje od uveljavljanja zasebnih koristi v prometu (Philppovich). Nasprotje kapitalizma je socijalizem in komunizem, to je tak družabni red, v katerem naj bodo skupna vsa proizvodna sredstva in pridobivanje gospodarskih dobrin. Vsa gospodarska produkcija se naj vrši skupno (kolektivno), vsled tega se često rabi izraz kolektivizem za tak gospodarski red. V takem gospodarskem redu ne pomeni posameznik nič, vse je družba, celota, svoboda poedincev izgine popolnoma, vse gospodarsko življenje se nujno vrši na povelje od zgoraj, kakor to vidimo v sedanji Rusiji.

Niti kapitalizem- niti socijalizem ne more zadovoljiti in osrečiti človeštva, marveč samo tisti sistem, ki leži nekako sredi med obema skrajnima tečajema, namreč solidarizem.

Kapitalizem je s svojo pretirano svobodo razbil človeško družbo in ločil človeštvo v dva sovražna si tabora, v tabor maloštevilnih bogatinov in v tabor proletarcev ali nemanjcev. Rodil je silno pereče socijalno ali družabno vprašanje. Kapitalizem je v bistvu svobodnomiselni in materialističen ter ne priznava nikakih nadnaravnih dobrin (Boga, vere, pravosti). Enako je pa tudi marksistični socijalizem

v bistvu protinaraven, ker je materijalističen in protiverski ter ne priznava človeške svobode. Sedanja Rusija nas uči, kako nevaren je komunizem za ves človeški rod in vso našo kulturo. Je to glasno svarilo vsemu človeštvu, da na pravični podlagi izvede organizacijo gospodarstva in družabnega reda, v katerem naj zavladava prava svoboda, bratstvo in enakost.

Solidarizem kot gospodarski in družabni sestav skuša rešiti socialno vprašanje predvsem na versko-nravni podlagi, upošteva ne samo gospodarske, marveč tudi duševne, versko-nravne sile, ki vodijo človeštvo ter na eni strani priznava človeško osebnost in svobodo, na drugi strani pa nalaga dolžnosti in naloge državi in samoupravnim edinicam, da sodelujejo in odločajo pri organizaciji gospodarstva, pri produkciji in razdelitvi gospodarskih dobrin.

Izhajajoč s teh vidikov lahko različno presojamo pomen gospodarstva v občinah, banovinah in državi. Pristaš ene ali druge smeri bo različno pojmoval bistvo in pomen občine ter njen odnos do države ter obratno. Zgodovina nas uči, da se je delokrog države, občine in drugih javnopravnih edinic pogosto menjal, kakor so se pač menjali nazori o smotrih države, o nalogah javne uprave ter politične sile v človeški družbi. Absolutist pojmuje naloge države in občine drugače kot pristaš čiste demokracije. V tem oziru so nazori različni in naravnost nepremostljivi.

Študij javnega gospodarstva v občinah, banovinah in državi nam odkrije važno dejstvo, da so ne samo pri nas, marveč tudi v drugih državah javna bremena dosegla tako visoko stopnjo, da ogrožajo existenco poedincev in celih stanov. Vse stoji v znamenju težke gospodarske krize, nikdo ne ve več izhoda iz tega zamotanega položaja.

Ako se ne posreči prizadetim državam še pravočasno omiliti gospodarsko stisko, se nam je bati težkih socialnih pretreslajev, katerih posledice bodo nedogledne. Stojimo na vulkanu in zamolklo se sliši bobnenje in delovanje podtalnih vulkanskih sil.

Nazaj v planinski raj . . .

(Povest o boli slovenskega človeka.)

I.

Gori nad Sv. Martinom na Pohorju, kjer je toliko prirodne lepote in vzvišenosti, sta imela svojo hišico in posestvece. Toliko sta imela, da sta se lahko borno preživljala. Toda prišli so težki časi, ko ni zemlja mogla več donášati toliko, da bi se mogla skromno preživljati. In vrhu tega ju je ljubi Bog obdaroval s sinčkom, ki so ga na Svečnico krstili za Martina, ki je patron in varuh svetomartinske farne cerkve. Kako bo? . . . Še težki gruntarji ječijo pod težo razmer. Kako bo on z nekaj orali zemlje in nekaj gozda? Na velikonočno soboto je bilo; šel je v rani uri Martin Jesenkov od doma in taval po njivah in travnikih. Blodil je kakor izgubljen in na obrazu mu je bilo videti, da nekaj tuhta in da nosi nekaj skrivnega in tajnega na dnju svojega srca. Ves vase pogreznjen je prišel opoldne domov ter popoldne zopet izginil ter se vrnil šele proti večeru. Tončki, njegov ženi, se je zdel že delj časa sem čuden. Ničesar ni govoril razen najnujnejšega. Kaj naj to pomeni? Pri večerji je Tončka uporabila priliko ter pričela razgovor:

»Martin, ali si bolan? Kaj ti je, da si tako čmeren, temen in zapet? Vidiš; to težko poljsko življenje ti uničuje zdravje. V mesto pojdiva; glej, tam bo boljše. Pisala bom svoji prijateljici Mini, da poižve za kakšno službo. Boljši bova živela in si včasih lahko tudi kaj privoščila.«

Tako je pričela Tončka; že pol leta sem je vedno prihajala na ta predmet razgovora, ki je kljul Martinu srce in ki je bil pravi vzrok njegove resnobe in zapetosti v zadnjem času. Martin se je bil na veliko soboto že odločil: prodal bo, kar je njegovega in z ženo ter sinčkom Martinčkom šel v mesto. Tam je morda res lepše in boljše življenje ter več zaslužka.

Sedaj, ko je Tončka ponovno navalila nanj s tem svojim predlogom, ji je razodel: »No pa bodi, Tončka, z božjo pomočjo; pa pojdiva v mesto. Pa povem ti že vnaprej, da ne pričakujem kaj boljšega tam spodaj v Mariboru. V torek po velikonočnih praznikih pojdem v Maribor, da poižvem radi službe, ti pa piši Mini, da poišče kaj za tebe.«

Tončki se je razjasnilo lice; blesk radosti in neke notranje sladkosti je šinil preko njenega obraza. Stopila je k Martinu, pobožala ga ter šepnila jedva slišno: »Tako bode najbolje, Martin, za naju in za otroka.«

Tisto noč nista spala! Tončka si je priklicala v spomin mestno življenje, brez katerega ni mogla vzdržati. Tega težkega kmetskega dela ni bila vajena; rajši vse prej kakor ti naporni posli na polju in doma. Pred dvema letoma približno se je v Mariboru seznanila pri neki zabavi z Martinom, ki je takrat odsluževal svoj vojaški rok pri 47. avstrijskem pešpolku. Tončka je bila dekla pri nekem nemškem mariborskem odvetniku. Z Martinom sta se spoznala in vzljubila. Martin je odhajal domov in prevzel posestvece, ki mu ga je zapustil oče. Mati mu je umrla, ko mu je bilo jedva 10 let. Starejša sestra Mina pa je imela srečo. Služila je v mestu, se izučila v gospodinjstvu in vseh domačih delih ter se poročila z zdravnikom, pri katerem je gospodinjala že dolgo vrsto let. Gospod Jože, kakor je Martin kratko nazival svojega svaka, je bil dober človek in vzoren rodbinski oče. Svojo ženo, dasi nizkega rodu, je spoštoval, ker je bila vzorna mati, pridnih rok in slovenskega rodu kakor on. Martin se je po odslužitvi vojaškega roka brž odločil: vzel je Tončko k sebi ter jo poročil. Tončka je takoj pristala, toda kmalu je jela čutiti, kako ji naporno delo jemlje moči in kako izčrpava njene sile. Toda najtežje je prenašala enolično življenje na Pohorju, brez vsakršnih sprememb, brez mestnega šuma in ropota. Temu se je v mestu privadila, temu se ni mogla več odvaditi. Sedaj bo boljši. Zopet bo živela v mestu . . .

Martin je v torek po velikonočnih praznikih vstal zarana in se podal v mesto. Stopil je do svojega svaka, ki je stanoval v bližini frančiškanske cerkve.

Sestra Mina je bila silno vzradoščena, ko je videla brata po dolgem času. Tudi svak ga je prijazno sprejel in ga povabil k obedu.

»Ali so te opravki privedli v mesto?« je pričel razgovor gospod Jože.

»Prošnjo imam do tebe; ne zameri.«

»Niti najmanj; kar povej, česa želiš.«

»Ni več živeti tam zgoraj; Tončka sili v mesto. Zato bomo prodali, kar še imamo in kar nam bo ostalo od tistega, kar bomo morali dati za dolgove. Ali bi bila tukaj v mestu kakšna služba? Dela sem vajen in pripravljen sem priti ječi za vsako delo.«

»Če ni drugega, to ti storim prav rad. Čim poižvem, ti takoj pišem. Toda vedi in pomni, kaj ti sedaj povem: veliko je boli in trpljenja v mestu, še prav posebej za sinove slovenske krvi. Pa če hočeš in če je tako, ti prav rad ustrezem.« —

Martin ni veliko razmišljeval o besedah, ki mu jih je bil polagal na srce svak Jože pri obedu. Vesel je bil, da je našel pomočnika, ki mu pojde pri iskanju službe na roko. In tudi druga misel mu je napolnjevala dušo, kako bo Tončka vesela, ko ji bo povedal, da je dobro opravil . . .

Ni minilo menda mesec dni od tega, kar je Martin bil v mestu, ko je nekega dne prinesel pismonoša priporočeno pismo. V njem mu sporoča svak Jože, da je dobil nekaj primernege v neki tovarni v Mariboru in naj se čimprej preseli v mesto. Tudi stanovanje ima preskrbljeno. Martin se je hitro podal na delo. Posestvece je kmalu dobilo kupca. Kotnikov Jurij je bil največji gruntar tam zgoraj in najbogatejši. Saj je Martinovo zemljišče mejilo na njegovo in že davna Jurijeva želja je bila, priključiti ga svojim parcelam. Od tega, kar je prejel Martin za posestvece, je moral več kakor polovico poravnati pri posojilnici za dolg, ki ga je v teži časa moral napraviti, ostalo pa je bilo namenjeno za nakup raznih potrebščin, ki so v nujni zvezi s selitvijo. Zadnjega v Marijinem mesecu maju je bilo, ko je jemal slovo. Težko mu je bilo pri srcu. Kdo z veseljem in zadovoljstvom odhaja od rojstnega kraja? Mladost je tukaj preživel, veliko bolelosti doživel, pa tudi prijetnih uric. Tončka ni čutila v sebi tiste praznote, ki obhaja človeka v takšnem trenutku. Njene misli so bile v mestu . . . Tam si je obetala lepšega in prijetnejšega življenja. Martin je hotel v miru zapustiti rodni dom in rodno grudo. Šel je in se spomiril z vsemi, s katerimi se sicer ni bogve kako razumel. Ko se je tako od vseh lepo poslovil, je stopil tudi h gospodu župniku, ki mu je bil vedno dober prijatelj in svetovalec, da se po-

slovi. To slovo je bilo za Martina najtežje. Ali bo našel tako dobrega človeka v mestu kakor je šmartinski gospod župnik?

»Poslovit sem se prišel, gospod župnik. Prav pristrčna hvala za vse, kar ste meni in mojim dobrega naredili. Bog vam naj vse stotero poplača.«

»Dragi Martin; pusti to. Vsem svojim faranom sem duhovni oče. Vse, kar sem napravil, je bila dolžnost. Če odhajaš iz moje fare, je to višja volja. Takšna so pota božje previdnosti. Ob slovesu povem še enkrat tisto, kar sem ti povedal, ko si mi sporočil svoj sklep: tudi v mestu so težave in bridkosti in težko življenje. Morda hujše kakor pri nas tukaj zgoraj. Na Boga misli in na svoj rodni dom, če bodo prišli težki časi. Bog blagoslovi tebe in tvoje!«

S solzami v očeh je Martin sprejel blagoslov šmartinskega duhovnega očeta. Tudi Tončka je bila globoko ga-

njena. Sklonjena sta zapuščala hišo dobrega gospoda župnika, sklonjena in molče sta pustila za seboj Šmartno. On naprej in s culo na ramenih, ona za njim z Martinčkom v naročju . . .

(Dalje prihodnjič.)

Pravi prijatelj.

Tai je slišal pozno v noči, da nekdo trka na njegova vrata. Vstal je in vprašal, kdo je?

Odgovor se je glasil: »Araboh.«

»Moj prijatelj Araboh!« je dejal Tai sam pri sebi, »kakšna mora biti zadeva, radi katere prihajaš tako pozno v noči k meni?«

Poklical je sušnja, ukazal je prižgati svetilko in je peljal prijatelja v svojo sobo.

»Ljubi prijatelj,« je dejal, »čudim se, da te vidim tako pozno prihajati k meni. Samo dva slučaja sta mogoča: ali potrebuješ nagle denarne pomoči, ali pa rabiš moje pomoči v kaki nujni stvari; če je prvo, ti je vse moje premoženje na razpolago, v drugem slučaju pa lahko razpolagaš z mojim premoženjem.«

»Ne, nobeno izmed teh ni,« je odgovoril Araboh in objel svojega prijatelja. »Vesel sem, da te vidim zdravega. Strašne sanje, v katerih je bilo v nevarnosti tvoje življenje, so me vzbudile; sanje so bile tako žive, da se nisem mogel umiriti; oblekel sem se in prišel sem, da se na lastne oči prepričam o resnici.«

Dokler ni korakal za vozom sam.

I.

Pred desetimi leti je stanoval v prijaznem dvosobnem stanovanju. Zjutraj, preden je odšel v službo, je zmetal z otroških postelj odeje in se na vse grlo smejal viku in kriku svojega naraščaja. Nato jih je pazno nadzoroval pri umivanju, telovadil z njimi, kakor se je bil tega naučil pri vojaki in sedel z vso družino k mizi k zajtrku. Kakor kralj se je zdel samemu sebi, ko je tako sedel med njimi, zdravniki in rdečeličnimi — med ženo in tremi otroki. Res, da so drobni kljunčki bili nenasitni in je gospodinjtvo potrošilo ves zaslužek. »Toda kaj za to« je menil v takšnih slučajih dvomov; »zdravje je največji zaklad« ter zamahnil pri tem z roko. Ko se je zvečer vračal z dela in sedel za mizo, so bile vse muke dneva pozabljene. Resnega obraza je poslušal poročila svojih malih, prikimaval, se smejal, delil nauke — napol zares, napol za šalo. Po večerji pa so sestavljali jedilni list za prihodnji dan. Pri tem velevažnem poslu sta sodelovala tudi oba najstarejša otroka, najmanjši je vedno

pri tem zaspal v svojem vozičku. Takšni so bili dnevi v dvosobnem stanovanju pred desetimi leti . . .

Pred petimi leti se ga je lotila stavbna mrzlica, ki je razsajala v mestu. Postal je zamišljen, odriival otroke, če so silili na njegova kolena ter končno dejal ženi, ki ga je skrbno opazovala: »Čuj, hišo bom zidal.«

Žena se je začudila: »Ali si podedoval?«

»Nisem; ali poučili so me: kupiš stavbišče, se zadolžiš, zidaš, plačuješ letne obroke in postaneš hišni posestnik, neodvisen in samostojen.«

»Toda s čim si kupiš stavbišče?« je menila žena.

»Kakor drugi; izposodim si pri znancih potrebno vsoto.«

»Pa bomo zmogli?« je zaskrbelo ženo.

»Vse sem točno preračunal, premislil in pretehtal; zgradim enonadstopno hišo.«

»Ženo je vrglo na stol. »Za božjo voljo; zakaj enonadstopno in ne enodružinsko, ki bi jo zmogla in za katero bi ne plačevala mesečno več kakor doslej za stanovanje?«

»Poslušaj« je nadaljeval on; »Troje otrok imava. Vsak naj po najini smrti podeduje svoje stanovanje.«

»Toda s čim naj plačujemo?«

»Računaj; mi se stisnemo v podkletju . . .«

»Tedaj še podkletje?«

»Da! Pozneje, ko odplačamo, bodo to kleti, sami pa se preselimo v prvo nadstropje. Torej pomisli: mi v podkletju, ostala stanovanja oddamo, pa nam bo lahko plačevati!«

»Mene je strah,« je na koncu pristavila žena in se ni več upirala.

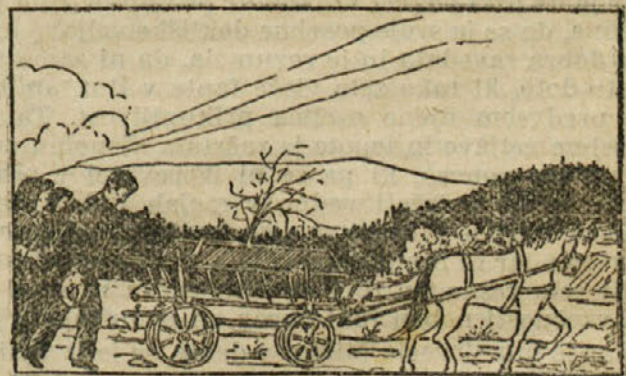
Ni minilo dolgo, pa se mu je uresničila želja. Z izposojenim denarjem si je kupil stavbišče, z izposojenim postavil temelj hiši.

II.

Štiri leta že biva v lastni hiši; stanuje z družino v podkletju. S sten sili vlaga v stanovanje, lega v pljuča, lega v srca. Zjutraj, opoldne in zvečer sedi on pri knjigah in dela račune. Jezi se na te račune. Računski zaključki so pravi, toda v praksi so se izkazali kot nepravilni. Jezi se na stranke, ki ne plačujejo najemnine redno, ki pa vedno zahtevajo popravila pri hiši. Jezi se nad ženo, ki izdaja preveč za hrano in druge potrebščine. Vse ga jezi, kamorkoli pogleda. Najstarejšega bolijo zobje, k zobozdravniku bi moral. Srce se mu trga ob pogledu na srednjega, ki hira in hujša. Na morje bi moral, vsaj s kolonijo. Pa tišči teža enonadstopne hiše vse k tlom in ne dovoli ničesar. Potrpe naj: še enajst let naj potrpe, pa bo vse dobro. Hrana bo dobra in tečna, stanovanje suho in zdravo, ko se presele iz podkletja v prvo nadstropje. Saj se je moral tudi on odreči tobaku, kavarni in še celo zajutрку . . .

III.

Lani je bilo. Lepo nedeljsko popoldne. Trume ljudi beže iz hiš v naravo. Družba izletnikov ustavi korak in se spoštljivo odkrije, ko gre mimo — mrtvaški voz; na

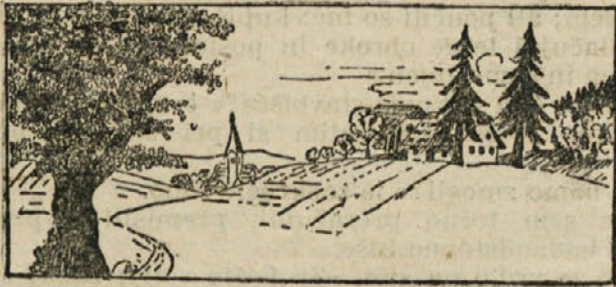

vozu rakev. Za vozom pa koraka on. Sam! Leto za letom je hodil enako pot. Leto za letom na pomlad mu je smrt ugrabila enega izmed svojcev. Zdaj spremlja še zadnjo — njo, ki mu je bila zvesta družica do konca. Oko mu je mrko, izsušeno, hrbet upognjen. Misel, da bo sedaj lažje prenašal letne obroke, mu kljuje srce . . .

Zlate resnice: Kjerkoli je največja sila, tam je božja reka mila. — A. M. Slomšek.

Smreka nosi srečo.

Rutar je bil premožen kmet v hribih. Njegova hiša, obkrožena od lepega, obširnega in skrbno negovanega posestva, je stala na samotni, oddaljena od vasi dobre četrt ure hoda. Ob vhodu na prostrano dvorišče sta stali dve veliki,

košati smreki, ki sta stegovali svoje vedno zelene veje daleč naokrog. Po dvorišču so se vrstili v lepem redu veliki orehi. Od hiše, ki je bila stara, lepa in ponosna zgradba, so se raztegali na desno stran hlevi in na levo druga gospodarska poslopja. Za vsemi temi poslopji so se širili najprej sadovnjaki, za njimi njive, za njivami travniki in za travniki je rasel visoko v grič krasen gozd bukovega in smerkovega drevja, ki je bilo v svoji krepki in veličastni mogočnosti poseben ponos očeta Rutarja.

Lepo je bilo v Rutu in stiske niso tam nikdar poznali. Hlev, polje in gozd so dajali nadvse skrbnemu, pridnemu in razumnemu gospodarju Rutarju lepe in stalne dohodke. Ako ni bilo kako leto posebne sreče na polju, je hlev pridno založil; in če sta v posebno neugodnih letinah hlev in polje dala bolj v skopi meri, tedaj je moral plačati gozd. Vedno pa je Rutar gozdu skrbno prizanašal in jemal iz njega le toliko, kolikor je spoznal, da sme posekati brez škode za gozd sam. Zavedal se je, da je gozd kapital, ki je najbolj varno in obrestonosno naložen in da se mora s tem dragocenim kapitalom zelo modro gospodariti in jemati iz njega samo obresti in prirastke. Ako ga je včasih sila pritislila, da je nekoliko več posekal, je iztrebljene jase še tisto leto zopet lepo pogozdil z novimi nasadi. Drevesa je ljubil, kakor živa bitja, kakor svojo živino v hlevu. Tisti dve smreki, ki sta stali pred vhodom na dvorišče, sta bili znak te njegove velike ljubezni do gozda. Stali sta tam, kakor mogočna častna straža, ki je bil ponosen nanjo kakor na celi gozd; ta straža se ni smela umakniti izpred Rutarjeve hiše. Rutarjeva žena je bila dobra in skrbna gospodinja in možu ljubeznjiva tovarišica na poti življenja. Rodila mu je bila sedem otrok, od katerih so trije že umrli, štirje pa še živeli; najstarejša med temi je bila hči in so jo klicali za Minko, ostali trije otroci so bili dečki. V družini je živela tudi stara teta Mreta in hlapec Joža ter dekla Mica, ki sta oba služila od mladih let v Rutu.

Minka je bila že v devetnajstem letu. S svojo vedro živahnostjo, s svojo zdravo in krepko postavo in s svojo svežo lepoto se je na prvi pogled vsakomur prikupila. Bila je tako bistroumna, da se je svoje posebne dekliške veljave in vrednosti do dobra zavedala in je razumela, da ni samo upanje na bogato doto, ki tako zelo vleče fante v Rut, ampak, da dela to predvsem njena osebna prikupljivost. Ta zavest njene osebne veljave in lepote je začrtala njenemu značaju krepko potezo ponosa, ki pa se ni izprevergel v ošabnost, ker ga je znala vzdržati vedno v mejah ljubke dekliške skromnosti. Dasi je bila po svojem značaju tudi precej živahna, se vendar ni nikdar izpozabila v razposajenost. Zнала je biti celo resna, in to v taki meri, da ni smel biti v njeni navzočnosti noben fant surov ali nedostojen.

Odkar je bila dorasla Minka v dekle, se je iz vasi strnil skupaj krožek fantov, ki so radi zahajali v Rut in to posebno ob sobotnih večerih in v nedeljskih popoldnevih. Minka je znala s svojim ponosom in svojo resnostjo, ki jo je pokazala na prvem mestu, fante vzdrževati vedno v pravi meri dostojnosti. Gledal pa je vedno tudi oče Rutar zelo strogo na red. Če je videl fanta, ki je kazal slabo zadržanje ali govorjenje ali nagnjenje k kvartanju ali pijančevanju, takega je kmalu odslovil in mu dal vedeti, da za take ljudi ni prostora v hiši. Tako so zahajali v Rut le najboljši fantje. Oče jih ni odganjal, ker je računal s tem, da ni več daleč čas, ko bo moral hčer omožiti. Ker pa je bil odstranjen iz

vasi in tudi ni rad zahajal po gostilnah, je porabil doma priliko, da je od blizu spoznal fante, izmed katerih bi imela Minka nekoč izbirati moža. Opazoval je fante v vsem njihovem mišljenju in govorjenju in dobro pretehtal značaj in zadržanje vsakega posebej. Zvečer se je potem z ženo razgovarjal o teh svojih opazovanjih. Tako sta oba skupaj opazovala in izbirala. Minki sta rada pustila priliko, da se na pošten način seznanji s pametnimi fanti in spozna njihove značaje, da bo lahko trezno izbirala in volila, ko pride pravi čas. Zaupala sta precej njeni razsodnosti, pa bila sta vedno pripravljena, da spregovorita tudi onadva svojo besedo pametnega sveta, če se pokaže potreba.

Med fanti, ki so posebno radi zahajali k Rutarjevim, sta bila Kranarjev Alfonz in Kovačev Andrej. Alfonz je bil bolj bahaškega značaja in šaljivec, ki se je vedno smejal in neprestano pripovedoval smešnice. Ker je bil njegov oče trgovec in gostilničar in se niso pečali s kmečkim delom, se je Alfonz držal bolj na gosposko stran. Bil je lep fant in vedno čedno oblečen. Domišljjal si je, da so vsa dekleta v njega zabljudljena. Ko je prišel v Rut, se je vedno smukal okrog Minke in ji nagibal in ji pripovedoval svoje smešnice. Med fanti se je hvalil, da bo Minka njegova žena; to je pripovedoval s takim glasom, kakor da bi imelo biti zanjo posebna milost, če jo on zasubi. Minki je njegova osladna priliznjenost presedala; bila pa je toliko vljudna, da tega ni kazala očito. (Dalje prihodnjič.)

Govorniška šola

Dragi prijatelj!

V govorništvu bi se rad izpopolnil in da ti to stvar podrobno raztolmačim, pišeš? O pomenu govorništva si si že sam, dragi prijatelj, na jasnem. Kdo bi tukaj dvomil, zlasti če pomisliš na veliko vlogo, ki jo igra govorništvo v našem prosvetnem društvu, v fantovskem krožku ali kjerkoli, potem ti je pač uspeh zajamčen, če si stvar, o kateri si govoril, dobro premislil ter jo dobro prednašal. Dobrega govornika vsi radi poslušajo; slab govornik, če tudi morda marsikaj klenega in duhovitega pove, pa ne najde med poslušalci tistega odmeva, kakor si ga na primer zasluži. Govorništvo je že v davni človeške povestnice igralo odločilne vloge. Saj so bili največji govorniki največji duhovi svoje dobe ter najpomembnejši državniki. Omenjam ti tukaj na primer: Grke Solona, Pisistrata, Temistokla, Perikla in zlasti nedosežnega Demostena; potem imaš na primer Rimljane Lelija, Catona, Gaja, Graka, velikega boritelja za pravice nižjega rimskega ljudstva, ter največjega med njimi Cicerona. Tudi v poznejši zgodovini narodov so bili najboljši govorniki na odločilnih mestih svojih narodov. In poleg tega sijajni pridigarji, odvetniki, ljudski govorniki, znanstveniki itd.

Vprašuješ me v svojem pismu, kaj menim o govorništvu s posebnim ozirom na govorniške zmožnosti. V tem oziru je več mnenj. So, ki pravijo, da je pesništvo prirojena stvar, govorništvo pa priučena. Drugi zopet zatrjujejo, da zahteva govorništvo sicer temeljite in dolgotrajne šole, da je pa vezana na darovitost, ki je odločilna za govorništvo posebne vrste. Prirojenost se kaže pri sijajnih govornikih, ob katerih se moramo vprašati: ali zares zadostuje tukaj samo šola? Zakaj imamo potem toliko učenih glav, ki so pa slabi govorniki, na drugi strani pa navadne kmečke in delavske može, ki se odlikujejo po svojih izrednih govorniških sposobnostih? Saj imamo tudi med Slovenci svetle primere te vrste. Pokojni dr. Krek, dr. Korošec in njegovi sodelavci so vzgojili celo vrsto odličnih ljudskih govornikov, ki so v njih šoli bogato naravno zakladnico samo pomnožili in povečali.

Kakšen je uspeh govora,

to je odvisno od raznih okoliščin. Od katerih, vprašuješ dragi prijatelj? Brez ozira na to, ali prednaša dober ali slab govornik, je predvsem važno, da mora govor biti vedno

prikrojen krogu, v katerem se govor, oziroma predavanje vrši. Če so zbrani kmetski fantje ali delavski sinovi, potem ne boš govoril o obrtnem zakonu ali delokrogu trgovskega sodišča. Tudi se na primer govornik, ki je mlad fant, ne sme ponašati kakor 50. leten izkušen mož. To velja tudi za fanta, ki je sicer izvrsten govornik. Končno je treba vedeti, da tujke, s katerimi se hoče ta ali oni malce pobahati, odbijajo, zlasti če je govornik navaden fant, pri katerem zveni vse to kot nekaj narejenega, umetnega in neprirnega. Tujke so tem manj na mestu, če govoriš pred ljudmi, s katerimi živiš vsak dan skupaj, ki so tebi po stanu enakovredni in enakopravni.

V glavnem pa vedi: ni dobrega govora ali predavanja brez skrbne in dobre priprave. Priprava je temelj uspeha ter nadaljnje govorniške izobrazbe. Morda največji govornik svoje dobe, slavni Demosten, se je leta in leta pripravljaj na svoje govorniške slave, hodil ob morski obali in na ves glas vpil, da odstrani prirojeno jezikovno napako. Ničesar ni od danes na jutri; tudi dobrega govornika ne. Zakaj temeljita priprava zahteva vztrajnosti, časa in darovitosti, zlasti dobrega spomina. Malo pa je takšnih, ki vzdržijo, posebno, če so doživeli majhen neuspeh ali celo blamažo, zlasti pri prvem nastopu. Tudi tebe je doletel zadnjič neuspeh in zato bridko tožiš. Pomni, da ne gre brez težav. Praviš, da se ti posmehujejo. Naj bo. Za tebe velja samo eno, če hočeš ostati vztrajen in odločen prosvetni delavec: vzdržati. V naslednjem ti hočem dati nekaj navodil.

Ko se pripravljáš, si moraš biti predvsem na jasnem, kaj hočeš svojim poslušalcem v prosvetnem društvu povedati. Govornik, ki tega ne ve in se tega ne zaveda, ne more nikdar govoriti s potrebno prepričevalnostjo in živahnostjo. Temu primerno moraš izbrati predmet svojega govora. Ne segaj pa na torišča, kjer nisi doma in trden. Zato ravno si doživel zadnjič majhno razočaranje, ko te je nekdo izmed poslušalcev spravil s svojimi vprašanji v zadrego. Stokrat več najmanj moraš vedeti o tistem, o čemer nameravaš razpravljati v svojih izvajanjih. Vsak govornik mora že vnaprej računati na razna vprašanja od strani radovednih poslušalcev in društvenikov, včasih celo na hudomušne medkllice. Vse potrebne veščine in izkustva si boš pridobil polagoma in iz leta v leto. Ko si si izbral tako predmet svojega govora, potem se podaš na delo. Za načelo si pa vzami tole: če ti je predmet govora že vnaprej določen, potem ne sprejmi te dolžnosti, ako ni tisto, kar imaš govoriti, v skladu s tvojim prepričanjem, zavestjo in duhovno usmerjenostjo sploh. Vedi dobro, dragi prijatelj, da poslušalec takoj čuti in ti bere z obraza, če nekaj v tvoji notranjščini ni v redu. Pri mnogih je bilo to vzrok neuspeha.

Pri pripravi pride zlasti troje stvari v poštev: zbiranje gradiva, oblikovanje in prisvojitve gradiva ali po domače vtepanje tega, kar si zbral in premislil v glavo.

Torej prvo je zbiranje gradiva za govor. Prvič imaš gospoda župnika, ki razpolaga gotovo s tozadevnim slovtvom, ki prihaja za tvoj govor v poštev. K njemu stopi in gotovo ti bo prav rad ustregel. Potem knjižnica domačega izobraževalnega društva. Tudi posamezne knjižnice mariborske Prosvetne knjižnice ti bodo dobrodošle. Kako vršiš zbiranje gradiva? O tem prihodnjč.

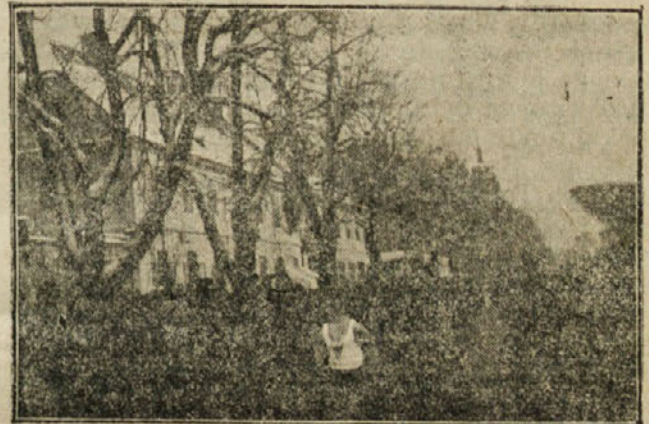
Mi smo fantje

Spored prosvetno-športnega tečaja vodstva fantovskih krožkov P. Z. v Mariboru, dne 3., 4. in 5. januarja 1932.

V nedeljo, dne 3. januarja, dopoldne: Ob 10. uri: uvodno predavanje (dr. Jeraj). Fantovska podzveza v letu 1931 (Geratič). Quadrag. anno (dr. Hohnjec). Popoldne: Ob 14. uri: Društveni poslovnik, občni zbor (dr. Vatovec). Izseljeništvu, naša rak-rana (Hrastelj). Quadrag. anno (dr. Hohnjec). Nekaj o športu (Leskovar). Ob 20. uri: Prijateljski sestanek v Zadružni gospodarski banki. — Ponedeljek dne 4. januarja, dopoldne: Ob 8. uri: Ideja slovenstva (dr. Jeraj). Katoliška akcija (Jerebič). Fant in društvena knjižnica (Sušnik).

Ogled prosvetne knjižnice. Popoldne: Ob 14. uri: Smuške vaje na prostem (Leskovar-Štangl). Ob 16. uri: Poslovnik, seja (dr. Meško). Zadrugištvo, varčevanje (dr. Mirt). Ob 20. uri: Režiserski tečaj. — Torek, dne 5. januarja, dopoldne: Ob 8. uri: Občni zbor, praktično (dr. Vatovec). Kmetstvo, steber naroda (M. Kranjc). Poslovanje (Geratič). Ogled Cirilove tiskarne. Popoldne: Ob 14. uri: Naše občine (dr. Vebler). Naš dom (dr. Vatovec). Zaključna beseda predsednika.

Maratonci se postavljajo. Mariborski fantje, ki so se združili v športnem klubu »Maraton« in ki jih vodita višji mestni zdravnik dr. Wankmüller in urednik dr. Vatovec, so se ob priliki nekaterih nastopov v svojem prvem letu obstoja imenitno postavili. Dne 22. novembra t. l. je bil v Ljubljani gozdni tek, ki ga je priredila ljubljanska »Ilirija«. Tek se je udeležil tudi mladi in nadarjeni tekač-Maratonec Štefan Grmovšek, ki si je priboril prvo mesto v času 37.03 Proga je bila dolga 10 km. — Z veliko pozornostjo so v mariborskih športnih krogih pričakovali izid vsakoletnega »Teko osvobojenja«, ki se vrši vsako leto dne 1. decembra po mariborskih ulicah. Ali bo Grmovšek zmagal proti znanemu Olimpijcu Podpečanu? Maratonec Grmovšek se je sijajno držal. Takoj po startu sta se od ostalih tekačev odtrgala Podpečan in Grmošek. Podpečan je v silnem tempu prehitel Grmovšeka in jo rezal proti cilju. Toda v trenutku je v krasnem finišu dirkal proti cilju Grmovšek in povečal sebi v prid

Maratonec Štefan Grmovšek reže pri »Teku osvobojenja« dne 1. decembra 1931 na cilj.

razdaljo do Podpečana 25 m. Zmagovalca Grmovška so navdušeni Maratonci dvignili na ramena in ga z velikim navdušenjem sprejeli. Zvečer je bil potem pri »Orlu« večer na čast zmagovalcu in so spregovorili ravnatelj Hrastelj, dr. Wankmüller in dr. Vatovec. Pa so se postavili tudi tisti Maratonci, ki gojijo težko atletiko, predvsem rokoborbo in boks. Dne 2. decembra so šli v Zagreb ter se poizkusili z najboljšimi hrvatskimi težkoatleti. Borbe so se udeležili tudi Maratonci: boksači Drozg, Štukelj in Kampič ter rokoborci Pircher, Fišer in Gobec. Boksača Drozg in Kampič sta v sijajni zmagi nadvladala oba svoja nasprotnika, dočim je Štukelj podlegel, toda samo po točkah. Ravno tako sta od maratonskih rokoborcev izgubila Pircher in Gobec, toda samo po točkah, kar je pri hrvatskih težkoatletskih sodnikih vedno kočljiva zadeva, dočim je Fišer z odločno zmago položil svojega nasprotnika na lopatice. Toliko vam poročam o zmagah mariborskih Maratoncev, ker vem, da se fantje povsod za takšne stvari zanimamo. — Janez P.

Šentpeterčani in Mariborčani. Na Miklavževo so šentpeterski fantje povabili mariborske Maratonce v vas. Razvilo se je živahno miklavževsko razpoloženje, pri čemer je prišla do popolnega izraza strumna vzajemnost in vzorno prijateljstvo, ki vlada med mariborskimi in šentpeterskimi fanti. Miklavž je takole bolj mimogrede dal marsikatero dobre nauke in razodel, da bodo tudi letos gojili šentpeterski fantje smučarstvo in da bodo napravili nekaj takšnih izletov k drugim fantom v vas.

Bil sem na občnem zboru Prosvetne zveze v Mariboru in sem poslušal posamezna poročila. Videli smo živahno delovanje mladinskega odseka, osrednje knjižnice in vestno delovanje blagajnika Maležiča. Samo nekaj se mi je zadelo, da ne spadajo gotove stvari v tajniško poročilo, ker so jih omenjali že drugi, ki se jih je tikalo. Več podjetnosti tajništva si želimo, več živahnosti in pospešenega prosvet-

nega dela. Trdno sem prepričan, da bo tajništvo znalo uresničiti vse tiste predloge, ki so se obravnavali pri slučajnostih in ki naj naše dosedanje prosvetno delo še poglobijo. Mladi, ki smo bili navzoči — zastopali smo večino naših prosvetnih društev — smo mnenja, da bi naj tajnikovo poročilo v prihodnje bilo obsegalo še druga torišča našega prosvetnega dela. Čimpreje pa naj se organizira Zveze ljudskih odrov in Zveza ljudskih knjižnic. — Tone.

Fantje preko zime. Sedaj smo sredi sezone izobraževalnega gibanja. Prirejamo igre, se shajamo in kujemo načrte za naše nadalnje delo. Pri nas na Pohorju pa smo začeli z nečim novim: zanimanje za smučarstvo je prodrlo tudi med nas. Imamo že smuči in čakamo na vaditelja, ki nam ga bo poslala mariborska Prosvetna zveza. Zakaj ne bi tudi mi sledili fantom iz Razbora in drugod, kjer so že imeli lansko leto takšne tečaje. — Jože iz pohorskih vrhov.

Kako delajo naši fantovski odseki? Jesenska doba z obilico poljskega dela ni ravno najbolj naklonjena prosvetnemu delu. Toda vkljub temu naši fantovski odseki niso mirovali, temveč se marljivo pripravljali za prosvetno-športne tekme, ki so se vršile skoraj v vseh okrožjih. Tekmovali so odseki: Negova, Sv. Jurij ob Ščavnici, Sv. Marjeta niže Ptuja, Sv. Lovrenc v Slov. gor., Sv. Lovrenc na Dravskem polju in Stari trg. Večina odsekov je tekmovala le prosvetno, športne tekme so morale radi neugodnega vremena ponekod odpasti. Rezultat tekem je vkljub poznemu času zadovoljiv, zlasti prosvetno; prednjačita zlasti odseka Sv. Jurij ob Ščavnici in Sv. Lovrenc v Slov. gor. Tekme so pokazale, da je med našimi fanti mnogo dobre volje do resnega prosvetnega dela, ter so dale pobude za bodoče delo. Tudi nekaj novih odsekov se je ustanovilo: v Studencih pri Mariboru, pri Sv. Frančišku v Sav. dolini, v Polzeli, pri Sv. Juriju ob Taboru in Sv. Trojici v Slov. gor. Ponekod so vprizorili tudi razne igre, tako pri Sv. Benediktu v Slov. g., pri Negovi, v Št. Janžu na Dravskem polju, Sv. Rupertu v Slov. gor. in v Kamnici, kjer so dne 13. decembra vprizorili krasno zgodovinsko igro: »Garcija Moreno«. Kamniški odsek je na zelo lep način praznoval oba fantovska praznika: Kristusa Kralja in praznik Brezmadežne dne 8. decembra s skupnim sv. obhajilom in primerno proslavo v Društvenem domu. Isto poročajo tudi drugi odseki. Pri Št. Janžu na Dravskem polju so si v fantovskem odseku osnovali »Čebelico«, kamor vlagajo člani svoje prihranke in se učijo varčevati. Odseki, posnemajte! — V zimski dobi bo prosvetno delo še bolj oživelo, na fantovskih večerih si bodo naši fantje množili svoje znanje ter se pripravljali na spomladne tekme, ki bodo letos brez dvoma zelo napete. — Tem marljivim odsekom se pridružite tudi župnije, kjer še fantje niso organizirani v fantovskem odseku. Tekom zime fantovski odsek v vsako župnijo, kjer že obstoji Prosvetno društvo! — o.

Vsem fantovskim krožkom, ki želijo v domačem kraju smučarski tečaj, sporoča vodstvo fantovskih krožkov mariborske Prosvetne zveze, da naj radi vaditelja pišejo na naslov vodstva fantovskih krožkov Prosvetne zveze v Mariboru, ali naravnost na Prosvetno zvezo, Maribor, Aleksandrova cesta 6. Nekatere praktične smučarske vaje bodo tudi ob priliki tečaja v Mariboru v dneh od 3. do 5. januarja 1932.

Fantje slivniške fare, člani domačega Prosvetnega društva, so se organizirali v posebnem fantovskem krožku. V odboru so: duhovni vodja kaplan Jože Lužovič; Ludovik Lobnik, predsednik; Roman Falež, podpredsednik; Joško Hojnik, tajnik; Janez Zorec, blagajnik; Filip Golob, športni vodja. Bog živi vrle fante slivniške fare!

Mi smo pa fantje od fare zgoraj pri Sv. Lovrencu na P. Ustanovili smo si tamburaški zbor, sedaj pa se pripravljamo na smučarsko sezono. Imeli bomo kar sami svoj smučarski tečaj, na katerem se bomo v smučarstvu izvežbali. Kako se imate kaj fantje od drugod? Poročajte kaj v »Naš dom«, da bomo vedeli, kako se giblujete. — Franček s Pohorja.

Fantje! Pripravljajte se za prosvetne in športne tekme! — Sodelujte pri domačih izobraževalnih društvih, snujte pevске, oderske in druge odseke. Vedite, da je le v mladini spas krščanskega slovenskega ljudstva.

Slovensko dekle

Marija Štupca.

Draga moja dekleta! Starega leta večer imajo po mestih čudno navado. V malih ponvicah topijo svinec, potem ga pa vlijejo v skledo mrzle vode in sicer vsaka oseba za-se. Ko se svinec strdi, ga vzamejo iz vode, potem pa ga ogledujejo od vseh strani ter ugibajo, kakšne podobe so se same vlije iz svinca. Včasih se vidi oltar in poroka, domišljija vidi mrtvaški oder, ali botra z otrokom v naročju, ali vrečo z denarjem, ali konjička, ali psička, ali golobčka, ali ladjo. Iz tega si potem sami sebi prorokujejo, kaj jim bo prineslo novo leto, ki ga pričakujejo pri manj ali bolj obloženi mizi; mnogo šale in smeha in nagajivosti je v teh urah, pa tudi mnogo praznoverja in neumnosti.

V krščanskih družinah, kjer še je globoka resnična vernost doma, pa vlada starega leta dan slovesno razpoloženje in sveta resnoba. Vsa družina je zbrana po večerji krog mize in obnavljajo se spomini na preteklo leto. »Kako dober je bil Bog za nas tudi letos!« s temi besedami začno mati. »Da, dober, Bog zahvaljen tisočkrat«, nadaljujejo oče. »Bili smo vsi zdravi, nobeden član naše družine ni umrl; Bog nas je obvaroval posebnih nesreč, težkih boleznih, ognja, potresa, povodenj. Koliko so trpeli drugod, a nam je Bog prizanesel. Spominjajmo se vsega dobrega in veselega, kar je bilo letos pri nas!« — Zdaj naštevajo sinovi in hčere pa tudi služabniki in otroci, kaj je obrodilo polje, kaj sadonosnik in gorica, za koliko se je živina pomnožila, kaj je privabilo srečo k hiši. Pa tudi težkih skrbi in bridkosti se spominjajo in hvalijo Boga, ki je vse obrnil v dobro.

Kakor ta-le družinica, tako hočemo tudi vesela dekleta pogledati nazaj v ravnokar preteklo leto 1931. Le samo malo sem mogla priti med Vas, ljube moje. Samo v Št. Ilju, v Št. Janžu, pri Sv. Marjeti, v Zavrču, pri Sv. Kungoti in v Trbovljah sem Vam predavala. Kakor ptičica bi bila rada zletela k Vam, vsako nedeljo in praznik v drugi kraj, a bolezen mi je pristigla peroti, da nisem nikamor več mogla. Kljub temu ste mi ostale dekleta zveste ter se zbirale vsaki mesec v »Našem domu« in pobirale gospodinjske in vzgojne drobtinice na dekliških gredicah. Sprejmite, dobra dekleta, danes predvsem mojo prisrčno zahvalo in iskrene novoletne čestitke in želje! Naj bo Vam in meni in »Našemu domu« leto 1932 blagoslovljeno in srečno!

Resni in težki časi se nam obetajo; kamor prideš, povsod jadikovanje in tožbe. A mladina je navadno pogumna, srčna, polna sladkih nad. Prav tako! Človek, ki veruje, da sam Oče nebeški vlada vse korake našega življenja, se ne vda malosrčnosti: »Saj še je en Bog nad nami!« recimo, ali pa kličimo po Slomškovem zgledu: »Stari Bog še vedno živi!« On nas ne bo pustil v trpljenju brez pomoči in brez tolažbe. Delajmo pa tudi po geslu: »Pomagaj si sam in pomaga Ti Bog!«

Kako pa si hočemo sami pomagati? Ko pa je taka stiska vsepovsod? Ravnajmo se po zgledu modrih mož in žen, bodimo štedljive v vseh stvareh. Bodimo preproste in skromne v obleki, v hrani in sploh v življenju, kakor so bile naše matere in babice, naši očetje in dedeki. Ne pozabimo pa, da štedljivost še ni skopost. Vkljub vsej štedljivosti bodimo radodarni in dobrodelni. Imejmo odprto srce in odprte roke za reveže. Ravnajmo se po nauku starega in pobožnega Tobije, ki je učil svojega sina: »Ako imaš mnogo, daj mnogo, ako pa imaš malo, daj vsaj malo, pa to iz dobrega srca.« Da, kdor hoče imeti srečo pri vseh svojih opravilih, naj nikar ne pozabi, da je konečno vse odvisno od blagoslova iz nebes; pa še nekaj: Varujmo se vseh krivičnih načinov pridobivanja bogastva. Stari nauk o krivičnem vinarju, ki sto pravičnih požre, še vedno velja. Slomšek piše nekje: »Več ko dam, več imam.« Ali poznaš rek: »Kdor siromakom dobrote skaže, svoji sreči kola maže.« Varujmo se potratnosti in razsipnosti! Marsikatera žena je svojega moža, marsikatera hčerka svojega očeta spravila na krivična pota samo

s svojo razsipnostjo; vse, kar vidi v izložbah, hoče, da, mora imeti. Oj, kolika zaslepljenost!

»Kmetovalec«, glasilo Kmetijske družbe, je v preteklem letu pisal o potratnosti v obleki kmetskega ženstva. Dekleta naše Dekliške zveze, dekleta Marijine družbe, ne dajmo povoda k takim člankom! Oblecimo se čedno in snažno in stanu primerno. Ne dajte se zapeljati slabim zgledom. Zlasti se ne vdajte ostudni modi, da bi si barvale ustnice ali obrvi. Kaj vse počenjajo nečimurne ženske s svojimi lasmi?! Ali ni to potratnost, ako si dekleta kupujejo lakaste čevljičke ali sploh moderno, nečimurno obuvalo, ki je tekom par tednov uničeno in se navadno sploh niti popraviti ne da. Ali res naši pridni podeželski čevljarji ne znajo več dovolj lepo šivati za naše mlade ljudi? — Koliko denarja se potrosi za drago dišeče milo? Vabljava naznanila v časopisih, tudi v naših najboljših (na platnicah) naj te ne zmotijo. Ali ne veš, da vsak žid svojo malho hvali? Ali ni potrata, če si dekleta kupujejo drage praške za umivanje las? Ali ne veš, kako imaš doma najboljša sredstva za umivanje glave? Skuhaj v deževnici ali v potočnici za eno prgišče pšeničnih otrobov, precedi na snažno ruto, pa si s to vodo umiješ glavo, potem splakneš z mlačno deževnico, pa boš imela lase kakor svilo. Ako nimaš ne deževnice, ne kapnice ali potočnice, vzami snažno studenčnico, prekujaj jo, ohladi in si z navadnim milom osnaži glavo. Ne pozabi oplakniti dvakrat, potem posušiti in zavezati, dokler hodiš semtertja. Seveda si moraš umiti tudi glavnike in očistiti iglice-vlasnice. Ako le zmagaš, kupi si krtačo za glavo. Pri marsikaterem opravi se kadi prah, ki ga le s krtačo dobiš z glave. (Dalje prihodnjič.)

Katoliška prosveta

Zarjani obhajajo 30letnico. V Ljubljani je obhajalo katoliško akademsko društvo »Zarja« jubilej 30letnice obstoja. Zarjani so že svojčas v Gradcu sejali med slovenske sloje kot zvesti učenci blagopokojnega dr. Kreka seme katoliške prosvete ter jih tako ohranjali veri in narodu, da niso tonili v tujini. Tudi so Zarjani v odlični meri sodelovali v prvem desetletju tekočega stoletja pri organizaciji mladeniških zvez ter so imeli med ljudstvom brez števila predavanj. Katoliško akademsko društvo »Zarja« se je po prevratu preselilo v Ljubljano. Zarjani so bili najdelavnejši pomagači pri organizaciji slovenske katoliške fantovske mladine, pa tudi v prosvetnih društvih. Dne 6. decembra 1931 se je 30letni jubilej »Zarje« v Ljubljani slovesno obhajal. Središče proslave je bil slavnostni občni zbor, ki se ga je med drugim udeležil tudi ljubljanski vladika prevzvišeni škof dr. Gregor Rožman. Navzoči so bili odlični javni delavci in poborniki naše misli: dr. Natlačen kot predsednik katoliškega akademičnega starešinstva, bivši minister A. Sušnik, dr. Ogrizek, dr. Capuder, dr. Žitko, dr. Breclj, dr. Puntar, kurat M. Ljubša, ki je bil že v Gradcu Zarjanom vedno zvest svetovalec in sodelavec, ter drugi katoliški odličniki. Slavnostni govor je imel urednik dr. Vatovec, ki je proslavljal delo »Zarje« v Gradcu, v Ljubljani in med slovenskim ljudstvom sploh. Iz slavnostnega

Dramatični odsek Katoliškega prosvetnega društva v Slov. Bistrici je v proslavo Finžgarjeve 60letnice vprizoril slavljenčevo »Verigo«.

občnega zbora se je poslal brzojaven pozdrav vladiki in nadškofu dr. Jegliču in dr. A. Korošču. Ob 30letnici »Zarje« je naša želja in prisrčno voščilo: Naj bi iz »Zarje« izšlo še veliko požrtvovalnih in vnetih katoliških prosvetnih delavcev! Živeli katoliški visokošolci Zarjani!

tem in onem

Kršćanstvo med Kitajci. Kakšno vlogo je igralo krščanstvo v življenju kitajske ženske in kako se je vršil preporod Kitajske potom ženske, je pokazal pogreb Mme. K. T. Soong dne 18. avgusta 1931. Mme. K. T. Soong je bila kristjanka izza mladih let in je vzgojila vseh svojih šestero otrok v isti veri. Na svojega moža je vplivala toliko, da je postal desna roka dr. Sunyatsenu, očetu kitajske revolucije. Vsi njeni otroci imajo mesta v javnem življenju in so vplivni v nacionalistični vladi. Ena izmed njenih hčera je poročena z bivšim predsednikom vlade Čiangkajšekom, druga pa ima za moža ministra H. H. Kunga. T. L. Soong in T. M. Soong, njena najmlajša sinova, zavzemata častna mesta v uradih nove vlade. T. V. Soong, njen najstarejši sin, je podpredsednik in finančni minister na Kitajskem. Mati kitajske revolucije, kot so nazivali Mm. Soong, je umrla dne 23. julija 1931 v Tsingtau, ko ej slišala o napadu n nameravani usmrtitvi njenega starejšega sina. Pri njenem pogrebu v Shanghai na Kitajskem dne 18. avgusta se je zbralo poleg njenih vplivnih otrok in sorodnikov vse, kar sočustvuje z nacionalistično vlado. Pogreba se je udeležila tudi Mme. Sunyatsen, vdova pokojnega ustanovitelja kitajske republike. Slednja je živela že par let v prostovoljnem pregnanstvu v Evropi in se je vrnila namenoma domov, da izkaže zadnjo čast materi kitajske revolucije. Kot je želela, je bila pokopana Mme. Soong na Nungjao pokopališču blizu mesta Shanghai po obredih metodistske cerkve. V isto cerkev je pristopil na njeno prizadevanje zadnje leto tudi njen svak Čiangkaišek, sedanji predsednik kitajske ljudovlade.

Za šalo in zares

Črkovnica.

e h i č k
o k p l o t t s
d l r j t j p v
b l e a g b m i
l p o a m s š i
a o e l a i p i
a e r m b i u m
b e b r n

Računska naloga.

17	18	1	23	1	23	6
18	1	2	16	5	10	23
1	14	13	22	4	14	1
21	6	18	10	15	11	6
24	10	12	2	16	5	10
23	1	14	12	13	11	22
4	5	16	24	23	6	13
10	4	1	15	19	12	6
15	1	18	16	5	15	6
15	14	10	12	6	1	14

Stara baba šrbasta,
stara baba grbasta,
kraj vode poseda
in se v zrcalu gleda.

Kdo je to?

19

Katera osa nerodnega najrajši piči?

Zastavnica.

Beseda je prva osebe ime,
Ki je sebi in nam povzročila gorjé.
Spoznavši besedo, — obrni jo zdaj
In čitaj pazljivo od zadaj naprej,
Besedo dobiš, ki glasi se vsak dan,
Iz vernikov ust od zemeljskih ravan —
In drugi osebi v pozdrav zadoni
Ter njo kot rešiteljico našo slavi.

Našim ugankarjem!

Mladost je že taka, da hoče veselja, razvedrila, zabave. Dolg čas prodajati in s kislim obrazom hoditi okrog, je mladosti tuje in odvratno. Ker se okrog »Našega doma« zbirajo predvsem mladina, bo tudi v bodoče »Naš dom«, kakor je doslej, poleg resnih in poučnih ter vzgojnih stvari skrbel za razvedrilo in zabavo svojim mladim prijateljem. Rubrika »Z a š a l o i n z a r e s« je namenjena našim mladim ugankarjem in drugim brihtnim glavam, kjer bodo lahko uveljavili svoje talente in svojo modrost. Da pa bo ta kotiček res pester, zanimiv in privlačen, tedaj ugankarji in ugankarice ter drugi modrijani na plan! Pošiljajte svoje prispevke, da bo v našem kotičku res vedno veselo in prav živahno, vedno židana volja! Ugankarji in ugankarice — pozdravljeni!

Kje je ribič?

Ne berejo nič. »Vaš sin se zelo slabo uči. Včeraj je bil zgodovino vprašan in ni vedel niti to, kdaj je Karel Veliki umrl.« — »Oprostite, gospod profesor, pri nas doma ne bremo nič časopisov.«

Dvanajst lenih hlapcev.

Dvanajst hlapcev, ki ves božji dan niso nič delali, tudi zvečer niso hoteli napenjati svojih moči, ampak so legli v travo in se hvalili radi svoje lenobe.

Prvi je dejal: »Kaj mi je vaša lenoba mari, jaz imam sam s svojo zadosti opravila. Skrb za moje telo je moje poglavitno opravilo: ne jem malo, zato pa pijem več. Kadar se štirikrat najem, tedaj malo počivam, da se izlačnim in to mi zelo dobro dene. Da bi zgodaj vstajal, to ni moja stvar, kadar se približa opoldne, si poiščem primerno ležišče. Če me kliče gospodar, se naredim, kakor da nisem slišal. In če me pokliče v drugič, počakam še nekoliko, nato se dvignem in grem počasi. Le tako je mogoče prenašati to življenje.«

Drugi pravi: »Jaz moram oskrbovati konja, toda pustim mu uzdo v gobcu, in če se mi zdi, mu ne dam jesti in porečem, da je že jedel. Zato pa ležem v njegove jasli in spim štiri ure. Nato stegnem nogo in potegnem parkrat z njo po konjevem hrbtu; na ta način je konj skrtačen in zlikan. Kdo bi se preveč trudil? Toda kljub temu je moja služba pretežka.«

Tretji pa je dejal: »Čemu bi se ubijal z delom? S tem ni dobička. Jaz ležem na solnce in spim. Začne deževati, toda čemu bi radi tega vstal? Nato pride kaka ploha, da mi iztrga lase iz glave in jih voda odnese, v mojo črepinjo pa naredi luknjo. Jaz pustim, naj v božjem imenu dalje dežuje. Na glavo položim oblič in je vse dobro. Takih škod se mi je že mnogo zgodilo.«

Četrti pravi: »Če imam prijeti za kako delo, se motovilim eno uro okrog njega in s tem štedim moč. Nato za-

čnem prav počasi in se vprašam, če ni nikogar, ki bi mi pomagal. Če dobim koga, mu pustim napraviti glavno delo, jaz pa samo gledam in še to mi je preveč.«

Peti reče: »Kaj bi dejal. Naložili so mi, naj spravim gnoj iz hleva in naj ga naložim na voz. Počasi se lotim dela in ko naložim malo gnoja na vile, ga dvignem samo do polovice, nato počivam četrto ure, potem šele ga vržem do konca. Sicer pa je dovolj, če naložim en voz na dan. Ne ljubi se mi, da bi se pokvaril pri delu.«

Šesti hlapec de: »Sram vas bodi! Jaz se ne ustrašim nobenega dela. Toda jaz ležem za cele tri tedne in se še slečem ne. Čemu bi odvezoval čevlje? Pustim, da mi sami padejo z noge, kadar so dovolj strgani. Kadar grem po stopnicah, zlezem najprej na spodnjo stopnico, nato počivam in štejem ostale stopnice, da vidim, kolikokrat mi bo treba še počivati.«

Sedmi pravi: »Pri meni ni tako. Moj gospodar neprestano gleda na moje delo, le da ga nikoli doma ni. Toda jaz vendar le ne lenarim, letam okrog, kolikor naglo je mogoče leteti, ako človek leze. Če me hočejo kam spraviti, me morajo štirje krepki možje potiskati. Nekoč sem jih dobil šest, ki so ležali na enem posteljnaku skupaj; jaz sem legel k njim in zaspal. Niso me mogli več prebuditi. In če so me hoteli doma, so me morali spečega odnesti.«

Osmi hlapec pripoveduje: »Že vidim, da sem jaz med vami vsemi še najbolj priden. Če leži kamen pred menoj, se ne potrudim, da bi dvignil noge in šel dalje, ampak ležem v vodo in blato. Ker se na ta način ves pomažem, počakam še, da me solnce posuši; kvečjemu, da se obrnem toliko, da lahko solnce name sije.«

Deveti reče: »Ta je dobra! Danes sem imel kruh pred seboj in sem bil prelen, da bi segel po njem in bi bil skoraj od lakote umrl. Tudi vrč je stal pred menoj, toda tako velik in težak, da ga nisem mogel dvigniti in sem rajši trpel žejo. Še obrniti se mi je bilo pretežko, zato sem ležal ves dan, kakor gnila klada.«

Deseti je dejal: »Meni je naredila lenoba občutno škodo. Zlomljeno nogo in oteklo meso imam radi nje. Trije smo ležali na kolovozu in iztegovali noge. Kar pride nekdo z vozom in kolesa so šla čez me. Jaz bi bil sicer lahko noge k sebi potegnili, a nisem slišal prihajajočega voza; muhe so mi preveč brenčale okrog ušes, lezle v nos in prihajali skozi usta na dan. Kdo bi se toliko trudil in podil mrčes od sebe!«

Enajsti hlapec ni hotel biti nič manjši lenuh in je pravil: »Včeraj sem odpovedal službo. Ne veseli me nič več, da bi svojemu gospodu prinašal debele knjige in jih zopet odnašal. S tem ves dan ni konca. Toda, če povem po pravici, mi je odpovedal službo on, ker sem pustil ležati njegovo obleko v prahu, da so jo molji snedli; in to je bilo prav!«

Dvanajsti in zadnji pa je dejal: »Danes sem moral peljati voz na polje. Na vozu sem napravil ležišče iz slame in res tudi zaspal. Vajeti so mi zletele iz rok in ko sem se prebudil, se mi je konj skoraj odtrgal, oprava je izginila, komat, uzda, vajeti in stremena tudi. Nekdo je očitno prišel mimo in vse odnesel. Voz je zašel v mlakužo in obstal. Pustil sem ga na miru in se znova zleknil po slami. Nazadnje je prišel gospodar in izvlekel voz iz mlakuže. Če bi tega ne bil storil, bi ne ležal zdaj tu, ampak na vozu in bi spal v najlepšem miru.«

Urednikova pošta

Urednikova pošta: Vse dopisnike »Našega doma« prosim, da pošljejo svoje dopise vsaj do 12. v mesecu, ker bo »Naš dom« priložen vsaki prvi številki »Slovenskega gospodarja« v mesecu. Poročajte o društvenem gibanju in delovanju. Določite v vsaki župniji zaupnike, ki naj »Naš dom« skupno naročajo za fante in dekleta. Po možnosti naj bi bil zaupnik tudi odbornik Prosvetnega društva ali fantovskega krožka. Bodite vsi lepo pozdravljeni! — Urednik.